

Aan:

de directie en het Algemeen
Bestuur van Technology Base
T.a.v. de heer T. van Snellenberg
Vliegveldstraat 100 - C50a
7524 PK ENSCHEDE

Enschede, 9 april 2025

Kenmerk: 1019298/MZ/GvdR/rs/864

Geachte directie en leden van het Algemeen Bestuur,

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Technology Base gecontroleerd. In dit verslag hebben we de belangrijkste bevindingen en conclusies van de jaarrekeningcontrole opgenomen. Dit verslag vormt de rapportage over de controle zoals bedoeld in artikel 2:393 lid 4 BW. Daarnaast informeren wij u in dit verslag over de belangrijkste uitkomsten van ons onderzoek naar de interne beheersing van uw organisatie. Dit verslag is uitsluitend voor u, de provinciale staten van Overijssel en de gemeenteraad van gemeente Enschede bestemd en daarom mag deze niet zonder onze schriftelijke toestemming verder worden verspreid of voor andere doeleinden worden gebruikt.

Wij starten dit accountantsverslag na de managementsamenvatting in hoofdstuk 1 met het bespreken van de financiële positie en onze controlebevindingen in hoofdstuk 2. Daarna treft u in hoofdstuk 3 een overzicht aan van de bevindingen ten aanzien van de interne beheersing van Technology Base. De bijlage bevat de achtergrond en de uitkomsten van onze accountantscontrole op hoofdlijnen.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van Technology Base bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting te geven.
Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

M. Zoetman-Kiers RA
Partner BDO en extern accountant

Inhoudsopgave

01

Dashboard
accountantscontrole

02

Uitkomsten
jaarrekeningcontrole

03

Uw interne beheersing &
onze bevindingen

04

Bijlage

1. Dashboard accountantscontrole

1 Dashboard accountantscontrole

Controleverklaring en rechtmatigheid

- ▶ Wij verstrekken bij de jaarrekening, inclusief rechtmatigheidsverantwoording, een goedkeurende controleverklaring.
- ▶ De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 55.000 respectievelijk € 165.000.
- ▶ Het jaarverslag, inclusief de opgenomen informatie in de paragraaf bedrijfsvoering, is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden.
- ▶ De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.
- ▶ Het Dagelijks Bestuur heeft in de rechtmatigheidsverantwoording geen afwijkingen gerapporteerd en in de paragraaf bedrijfsvoering een totaal van € 86.000.
- ▶ De WNT is nageleefd.

Ontwikkelingen 2024

- ▶ Verlengen looptijd GREX met vijf jaar. Hiermee verwacht Technology Base de periode van het stikstofvraagstuk en netcongestie te overbruggen.
- ▶ Het Dagelijks Bestuur heeft besloten een bijdrage aan gemeente Enschede te verlenen voor de reconstructie van de afslag naar VTE.
- ▶ Uitkomsten PPS: Marktpartijen zijn onder voorwaarden bereid voor risicodragende exploitatie. Het streven is besluitvorming na de zomer van 2025.
- ▶ Intrekken beroep over de turnpads (categorie D en E) bij Raad van State tegen ILT ter verbetering van de onderlinge relatie.
- ▶ Uitkomsten PlanMER-onderzoek en afstemming Defensie.

Resultaat 2024

OVERZICHT REALISATIE PER PROGRAMMA 2024			
Programma (bedragen in x € 1.000)	Werkelijk	Gewijzigde begroting	Verschil
Programma - GREX	-407	-1.910	1.502
Mutatie onderhanden werk	407	1.910	-1.502
Dotatie verliesvoorziening	-6.051	-	-6.051
Totaal programma - GREX	-6.051	-	-6.051
Totaal programma - LEX	-587	-762	175
Totaal programma - VEX	191	187	4
Gerealiseerd resultaat	-6.447	-575	-5.873

- ▶ Het resultaat over het jaar 2024 wijkt € 5,9 miljoen negatief af ten opzichte van de gewijzigde begroting.
- ▶ De dotatie verliesvoorziening grondexploitatie bedraagt € 6,1 miljoen negatief. De belangrijkste reden voor de verslechtering van de grondexploitatie is het verlengen van de looptijd van de grondexploitatie met vijf jaar. Zie hiertoe verdere toelichting in paragraaf 3.3.
- ▶ Het resultaat van Twente Airport bedraagt € 0,6 miljoen negatief en het resultaat van de vastgoedexploitatie bedraagt € 0,2 miljoen positief. Zie hiertoe verdere toelichting in paragraaf 2.2.

Bevindingen interne beheersing

- ▶ Functiescheiding bij muteren van crediteurenstamgegevens ontbreekt.
- ▶ Functievermenging en superuser rechten bij Assistent Controller leidt tot risico's.
- ▶ De directeur heeft zelfstandige betalingsbevoegdheden.
- ▶ Niet alle memoriaalboekingen worden zichtbaar gecontroleerd.

Het management gaat voor de eerste twee bevindingen onderzoeken of verbeteringen kunnen worden doorgevoerd. Gezien de omvang van Technology Base heeft het management gekozen de overige bevindingen te accepteren en geen (corrigerende) interne beheersingsmaatregelen te treffen. Wij begrijpen deze keuze, waarbij wij opmerken dat wij ten behoeve van de jaarrekeningcontrole aanvullende werkzaamheden hebben verricht. Naar aanleiding van deze uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Aandachtspunten 2025

- ▶ Oplossen stikstof- en netcongestieproblematiek binnen Technology Base.
- ▶ Realistisch begroten budget voor groot onderhoud start- en landingsbaan.
- ▶ Impact faillissement GTLK op mogelijke sanctiewetgeving Rusland.

2. Uitkomsten jaarrekeningcontrole

2.1 Strekking controleverklaring

2.2 Resultaat 2024

2.3 Belangrijkste ontwikkelingen in 2024

2.4 Belangrijkste aandachtspunten voor 2025

2.1 Strekking controleverklaring

Controleverklaring 2024

Wij hebben bij de jaarrekening 2024 van Technology Base een goedkeurende controleverklaring afgegeven. Dit betekent dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2024 als van de activa en passiva per 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording geeft een getrouw beeld en de met het Algemeen Bestuur gemaakte afspraken hierover zijn nageleefd.

Wij hebben enkele controleverschillen geconstateerd die door Technology Base zijn gecorrigeerd. Eén controleverschil is niet gecorrigeerd in de definitieve versie van de jaarrekening.

GECORRIGEERDE CONTROLEVERSCHILLEN 2024			
#	Omschrijving	Omvang (in €)	Resultaat impact?
1	Een termijnfactuur van Dusseldorp was ten onrechte nog niet in 2024 verantwoord (per saldo)	128.219	Ja, negatief
2	Herclassificatie overlopende activa en overlopende passiva	29.595	Nee
3	Herclassificatie van vordering BTW	65.735	Nee
4	Een factuur van BK Groen was ten onrechte volledig toegerekend aan Technology Base, terwijl dit voor 50% moest zijn	20.499	Vrijwel niet

Ad 1) Deze bevinding heeft een negatief effect op het resultaat 2024 en omdat het kosten zijn die in de toekomst in de grondexploitatie verwacht werden heeft de correctie geen effect op het eindresultaat. Omdat de kosten dit jaar gemaakt zijn heeft dit een positief effect van € 10.044 op de netto contante waarde.

Ad 4) Van deze factuur is 50% bestemd voor Technology Base en de overige 50% heeft betrekking op Twente Airport, derhalve heeft de correctie vrijwel geen effect op het resultaat. Omdat het resultaat van de grondexploitatie contant wordt gemaakt ontstaat een bate van € 51.

ONGECORRIGEERD CONTROLEVERSCHIL 2024			
#	Omschrijving	Omvang (in €)	Resultaat impact?
1	Te hoog verantwoorde kostprijsverhogende BTW	17.794	Ja, positief

Het ongecorrigeerde controleverschil is niet materieel voor de jaarrekening als geheel. Het verschil en de analyse van de impact zijn bevestigd in de bevestiging van de directie bij de jaarrekening.

2.2 Resultaat 2024

Realisatie versus gewijzigde begroting

Het resultaat van Technology Base over het jaar 2024 ten opzichte van de gewijzigde begroting bedraagt € 5,9 miljoen negatief. In onderstaand overzicht is het resultaat per programma in het kort weergegeven:

De belangrijkste afwijking ten opzichte van de gewijzigde begroting zit in het bijstellen van de inschatting in de grondexploitatie. Op basis van de herziene grondexploitatie per 1 januari 2025 wordt de verliesvoorziening verhoogd met € 6.051.000. De belangrijkste reden voor de verslechtering van de grondexploitatie is het verlengen van de looptijd van de grondexploitatie met vijf jaar om de periode van netcongestie en het stikstofvraagstuk te overbruggen. In paragraaf 3.3 van dit rapport gaan wij nader in op dit verschil en andere ontwikkelingen in de grondexploitatie.

Het resultaat Twente Airport is € 587.000 negatief waar € 762.000 negatief was begroot. In dit negatieve resultaat is een bedrag ad € 190.000 verantwoord als kosten die samenhangen met het uitwerken en realiseren van het nieuwe toekomstperspectief en het voorbereiden op het groot baanonderhoud.

Het resultaat vastgoedexploitatie ziet toe op verhuurde objecten waar Technology Base in heeft geïnvesteerd. Het werkelijke resultaat ligt in lijn met de gewijzigde begroting en bedraagt € 191.000.

OVERZICHT REALISATIE PER PROGRAMMA 2024

Programma (bedragen in x € 1.000)	Werkelijk	Gewijzigde begroting	Vershil
Programma - Grondexploitatie	-/- 407	-/- 1.910	-/- 1.502
Mutatie onderhanden werk	407	1.910	-/- 1.502
Dotatie verliesvoorziening	-/- 6.051	-	-/- 6.051
Totaal programma - Grondexploitatie	-/- 6.051	-	-/- 6.051
Totaal programma - Twente Airport	-/- 587	-/- 762	175
Totaal programma - Vastgoedexploitatie	191	187	4
Gerealiseerd resultaat	-6.447	-575	-5.873

2.3 Belangrijkste ontwikkelingen 2024

Naar aanleiding van onze controle van de jaarrekening 2024 hebben wij onderstaand de belangrijkste ontwikkelingen uit 2024 opgenomen:

Looptijd grondexploitatie met vijf jaar verlengd

Door beperkte capaciteit van elektranetwerken heeft het Dagelijks Bestuur in 2024 besloten de looptijd van de grondexploitatie met vijf jaar te verlengen. Hiermee verwacht Technology Base de periode van netcongestie en het stikstofvraagstuk te overbruggen.

Reconstructie bestemmingsplan voor de “Voormalige Vliegbasis Twenthe - Midden” en “-Zones”

Van Eck is met gemeente Enschede in gesprek over mogelijke oplossingen aangaande het gebruik van het evenemententerrein. Het Dagelijks Bestuur heeft besloten een bijdrage te verlenen aan gemeente Enschede voor de reconstructie van de afslag naar VTE. Dit vanuit de constatering dat het ook een verantwoordelijkheid voor Technology Base evenementen op de door Technology Base verkochte locatie mogelijk te maken.

Uitkomsten PPS en besluitvorming hieromtrent

De intentieovereenkomst om tot een publiek private samenwerking (PPS) te komen voor de exploitatie van Twente Airport is afgelopen op 31 oktober 2024. De belangrijkste uitkomsten van de verkenning zijn:

- Bereidheid marktpartijen voor risicodragende exploitatie;
- Focus op operationele taken en ontwikkelrichting volgens “syntheserapport”;
- Voorwaarden exploitatie zijn kaders van het Luchthavenbesluit en het omgevingsplan;
- Technology Base blijft eigenaar van het gebied en is verantwoordelijk voor het onderhoud; en
- Marktpartijen verwachten satellietnavigatie en dat gemeente Enschede en provincie Overijssel als deelnemers in de GR verantwoordelijk zijn voor groot onderhoud van de start- en landingsbaan.

Richting besluitvorming volgt een aanbesteding concessie Twente Airport, hierover is goedkeuring van de provincie Overijssel nodig. Alternatieven (voortzetting huidige exploitatie, stoppen met Twente Airport of verkoop Twente Airport) zijn in kaart gebracht. Technology Base streeft naar besluitvorming na de zomer van 2025.

Intrekken beroep bij Raad van State tegen ILT

Met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) heeft Technology Base constructieve gesprekken gevoerd ter verbetering van de onderlinge relatie. Uitkomst van die gesprekken is dat versneld, de met de ILT afgestemde aanleg van de noodzakelijke turnpads (categorie C) plaatsvindt. In 2024 trok Technology Base het beroep bij de Raad van State tegen de ILT over de turnpads voor vliegtuigen categorie D en E (wide-bodies) in. Een goede relatie met de ILT is essentieel voor de toekomstige businesscase van Twente Airport.

Uitkomsten PlanMER-onderzoek

In 2024 is een PlanMER-onderzoek gestart. Resultaten wijzen uit dat Twente Airport voor maximaal 1.150 jachtvliegtuig sorties en als corridor voor cargo-drones te gebruiken is. Gesprekken met Defensie benadrukten de leidende rol van het omgevingsplan en Luchthavenbesluit. Gemeente Enschede heeft aangegeven geen draagvlak te hebben voor jachtvliegtuigen op Technology Base vanwege mogelijke negatieve effecten op de verstedelijkingsopgave.

2.4 Belangrijkste aandachtspunten voor 2025

Vanuit onze natuurlijke adviesfunctie willen wij de volgende aandachtspunten voor het komende jaar benoemen die een grote impact kunnen hebben op het boekjaar 2025:

Oplossen knelpunten diverse onderdelen binnen Technology Base

De behoefte aan bedrijfskavels is groot, terwijl het aanbod in Twente beperkt is. Technology Base heeft kavels beschikbaar, ook voor bedrijven met een grotere ruimtebehoefte. De knelpunten stikstof en netcongestie belemmeren de komende periode een snelle ontwikkeling van Technology Base.

Evenals voorgaande jaren bestaat landelijk een grote uitdaging om de stikstof- en netcongestieproblematiek op te lossen. Rondom stikstof zijn geen nieuwe ontwikkelingen waardoor het nog niet mogelijk is op het terrein van Technology Base nieuwe grote bedrijven te vestigen. Tot meer duidelijkheid komt, kunnen enkel kleine bouwplannen worden gefaciliteerd.

Op dit moment kunnen bedrijven maximaal een aansluiting (met transportcapaciteit) van 3 x 80a verkrijgen. Enexis heeft aangegeven dat dit waarschijnlijk wordt teruggebracht naar 3 x 35a. Actueel beeld is dat grootverbruik aansluitingen pas vanaf 2030/2031 weer mogelijk zijn. Tot die tijd kunnen alleen bedrijven met een relatief beperkte energiebehoefte worden gefaciliteerd.

De grootste onzekerheden liggen in het moment waarop oplossingen voor deze knelpunten komen. Verder is onzeker welke mogelijkheden in de tussenliggende periode aanwezig zijn. In de grondexploitatie is rekening gehouden met deze ontwikkelingen. Zie hiertoe ook wel de toelichting in paragraaf 2.3.

Realistisch begroten budget groot onderhoud start- en landingsbaan

Voor het groot onderhoud aan de start- en landingsbaan, wat naar verwachting rond 2027 uitgevoerd moet worden, is op dit moment nog geen budget gereserveerd binnen Technology Base. Om de baan op middellange termijn geschikt te houden voor vliegverkeer was in 2022 een eerste inschatting gemaakt van circa € 7 miljoen (prijspeil 2022). In 2025 zal een actualisatie plaatsvinden van deze raming met behulp van een extern adviesbureau. De inflatie op wegenbouw (specifiek asfalt) is, mede door de oorlog in Oekraïne, de afgelopen jaren erg hoog. Verder is de verwachting dat op het gebied van compliance extra eisen worden gesteld aan een renovatie. Door deze effecten verwacht Technology Base dat de raming in 2025 hoger uit zal vallen dan de raming van 2022. Wij vragen u dit realistisch te begroten. Dit kan mogelijk gevolgen hebben op de besluitvorming over de toekomst van Twente Airport.

Impact faillissement GTLK op mogelijke sanctiewetgeving Rusland

Het Russische vliegtuig dat momenteel bij Technology Base geparkeerd staat, valt niet onder de sanctiemaatregelen tegen Rusland zolang geen economische transacties plaatsvinden terwijl het aan de grond staat. Echter, door het faillissement van GTLK, die verantwoordelijk was voor de leasing van dit vliegtuig, kan dit veranderen zodra economische transacties plaatsvinden zoals verkoop of verhuur.

Wij adviseren u om nauw contact te houden met SAMCO Aircraft Maintenance BV en eventuele updates vanuit hen of vanuit het ministerie te raadplegen, zodat u blijft voldoen aan de sanctiemaatregelen tegen Rusland.

3. Uw interne beheersing & onze bevindingen

3.1 Rechtmatigheidsverantwoording

3.2 Bevindingen interne beheersing

3.3 Ontwikkelingen grondexploitatie

3.4 BBV en WNT

3.5 Significante schattingsposten

3.1 Rechtmatigheidsverantwoording (1/2)

Status wijziging wet - en regelgeving

Het wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording is voor gemeenschappelijke regelingen nog niet afgerond. De gedelegeerde regelgeving die relevant is voor het opstellen van de jaarrekening (BBV) en voor de uitvoering van de accountantscontrole 2024 en oordeelsvorming in de controleverklaring (BADO) zijn op het moment van schrijven van dit accountantsverslag voor advisering voorgelegd aan de Raad van State. Totdat deze aanpassingen rond zijn dient de uitwerking uit NBA Alert 48 2.0 gevolgd te worden. Aan de hand van te onderkennen scenario's / omstandigheden zijn in NBA Alert 48 2.0 aanwijzingen opgenomen voor de uitvoering van de accountantscontrole van de jaarrekening en de oordeelsvorming in de controleverklaring.

In oktober 2024 is de kadernota rechtmatigheid geactualiseerd. De actualisatie leidt voor Technology Base beperkt tot wijzigingen ten opzichte van vorig jaar. De belangrijkste wijziging betreft een tekstuele aanpassing in de modelverordening ten aanzien van de geconstateerde bevindingen, specifiek in relatie tot de omvang van niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten, lasten en balansmutaties en welk deel acceptabel is op basis van de vastgestelde afspraken.

Geconstateerde onrechtmatigheid

Uit de opgestelde spendanalyse 2021-2024 is gebleken dat de accountantskosten € 237.896 bedragen en daarmee boven de aanbestedingsgrens van € 221.000 zijn. Dit betekent dat in 2024 een aanbesteding uitgeschreven had moeten worden voor de jaarrekeningcontrole 2024 en sprake is van een onrechtmatigheid. U heeft de contractwaarde ad € 86.000 aangemerkt als onrechtmatigheid.

Strekking van de rechtmatigheidsverantwoording van Technology Base

Het Algemeen Bestuur van Technology Base heeft de verantwoordingsgrens bepaald op 3% van de totale lasten en de verantwoordingsgrens is daarmee bepaald op € 165.000. Blijkens de rechtmatigheidsverantwoording stelt het Dagelijks Bestuur van Technology Base vast dat de omvang van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 86.000 bedraagt. Dit is lager dan de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens van € 165.000. Omdat het bedrag van de onrechtmatigheid hoger is dan de rapportagegrens van € 5.000 is dit conform de financiële verordening toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Onze bevindingen bij de rechtmatigheidsverantwoording en paragraaf bedrijfsvoering van Technology Base

Het is onze rol de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening 2024 van Technology Base te controleren. Wij hebben vastgesteld dat de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening van Technology Base een getrouw beeld geeft. Onze controle richt zich op het bepalen of de opsomming van de onrechtmatigheden door het Dagelijks Bestuur toereikend is onderbouwd. De rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening richt zich op een drietal criteria (zijnde het begrotings-, het voorwaarden- en het misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium). Hierbij stellen wij vast of de rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld in overeenstemming met de afspraken die gemaakt zijn tussen het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur. Deze afspraken zijn vastgelegd in de vastgestelde verordening "Financiële Verordening Gemeenschappelijke Regeling Technology Base 2023" (aangepast d.d. 20 december 2024).

Bij de uitvoering van onze werkzaamheden hebben wij vastgesteld dat de organisatie toereikende werkzaamheden heeft uitgevoerd om de onrechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording te onderbouwen.

3.1 Rechtmatigheidsverantwoording (2/2)

Onze bevindingen bij de rechtmatigheidsverantwoording en paragraaf bedrijfsvoering van Technology Base (vervolg)

De paragraaf bedrijfsvoering is onderdeel van het jaarverslag. Wij hebben deze paragraaf gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of deze paragraaf materiële afwijkingen bevat. Hiervoor wordt verwezen naar pagina 27 en 28 van de jaarrekening. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden van de rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Op grond van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de paragraaf bedrijfsvoering verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

Het Dagelijks Bestuur heeft in de jaarrekening toegelicht van mening te zijn dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutatie rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. Hiervoor wordt verwezen naar pagina 53 van de jaarrekening.

Technology Base heeft de volgende acties geformuleerd om rechtmatigheidsfouten in de toekomst te voorkomen:

- ▶ Het in 2025 aanbesteden van de jaarrekeningcontrole 2025.

Op basis van ons inzicht in de proces en interne beheersingsmaatregelen is de vervolgacties passend om dergelijke rechtmatigheidsfouten in toekomst te voorkomen.

Technology Base heeft gerapporteerd over de naleving van niet-financiële onrechtmatigheid in het kader van de wet Fido. Deze normen worden door Technology Base nageleefd.

Aanbesteding brandstofkosten

Eind 2022 is een aanbesteding uitgeschreven voor de levering van brandstof aan Twente Airport. Op deze aanbesteding zijn in 2023 geen inschrijvingen ontvangen en het bestaande contract met BP is op 1 juli 2023 geëindigd. Sindsdien is getracht onderhands een contract te sluiten wat tot op heden nog niet gelukt is. Op dit moment wordt een tankwagen gehuurd en wordt de brandstof tegen dagprijzen bij BP ingekocht.

In het algemeen geldt dat als het niet lukt tot inschrijving of een onderhands contract te komen dient te worden onderzocht hoe de aanbesteding kan worden aangepast zodat mogelijk wel inschrijvingen volgen. In de wet is geen bepaling opgenomen op welke termijn een nieuwe aanbesteding moet worden uitgeschreven. Omdat voor een dergelijk situatie als deze geen directe wettelijke bepaling geldt, die voorschrijft wat gedaan moet worden en wanneer, adviseren wij u terzake juridisch advies in te winnen.

3.2 Bevindingen interne beheersing (1/2)

Natuurlijke adviesfunctie en wettelijke taak

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole van Technology Base hebben wij de administratieve organisatie en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing (met inbegrip van de geautomatiseerde gegevensverwerking) beoordeeld. Hieronder treft u een overzicht van onze bevindingen per proces.

Wij wijzen u erop dat de bevindingen niet alle eventuele onvolkomenheden in uw interne organisatie weergeven die bij een uitgebreid en hierop specifiek gericht onderzoek naar voren kunnen komen. Wij rapporteren voornamelijk over eventuele leemtes en benoemen mogelijkheden ter verbetering van de financiële en administratieve processen, de administratieve organisatie daarvan en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing.

Ontbreken van functiescheiding bij muteren van crediteurenstamgegevens

De administratief medewerkers kunnen crediteurenstamgegevens wijzigen en voeren deze mutaties door. Wij hebben vastgesteld dat ook de assistent projectcontroller over rechten beschikt om crediteurenstamgegevens te wijzigen. Hierop vindt geen zichtbare controle plaats door een tweede functionaris. De assistent projectcontroller is tevens bevoegd tot het inlezen van betalingen. Integrale controle op de betalingen vindt niet plaats. Door het ontbreken van functiescheiding binnen deze processtappen bestaat het risico op onrechtmatige uitstroom van geldmiddelen.

Wij adviseren functiescheiding aan te brengen in het wijzigen en goedkeuren van crediteurenstammutaties. Hierbij is met name het wijzigen van bankrekeningnummers van belang. Dit aandachtspunt is reeds genoemd in het accountantsverslag 2018. Wij hebben begrepen dat wel een steekproefsgewijze (niet zichtbare) controle plaatsvindt op het bankrekeningnummer bij betalingen. Deze maatregel is ons inziens niet toereikend. Derhalve adviseren wij u deze controle bij alle mutaties zichtbaar uit te voeren op het moment dat de stamgegevens van een crediteur worden aangepast.

Functievermenging assistent projectcontroller

Wij hebben vastgesteld dat de assistent projectcontroller over superuser rechten beschikt en daarmee fictieve budgethouders kan opvoeren, waaronder zichzelf. Hierdoor is het mogelijk dat de assistent projectcontroller onterecht facturen aan zichzelf toewijst en goedkeurt voor betaling, waarbij zij zelf de eerste handtekening zet. Hierdoor ontstaat een risico op onrechtmatige uitstroom van geldmiddelen, omdat geen integrale inhoudelijke controle plaatsvindt tijdens betalingen.

Wij adviseren functiescheiding aan te brengen in het proces van factuurverwerking, tevens adviseren wij het aantal superusers te beperken. Daarnaast adviseren wij controles in te richten bij betalingen, waaronder een controle op bankrekeningnummers.

Niet alle memoriaalboekingen worden zichtbaar gecontroleerd

Medewerkers op de afdeling financiële administratie hebben in het systeem de mogelijkheid om memoriaalboekingen door te voeren. Op de memoriaalboekingen ten aanzien van de GREX vindt wel een zichtbare controle plaats, voor de overige memoriaalboekingen is hiervan geen sprake en wordt geen zichtbare controle door de projectcontroller uitgevoerd. Hierdoor ontstaat het risico op onrechtmatige handelingen in het systeem waarmee functiescheidingen kunnen worden doorbroken.

Wij adviseren de bevoegdheden tot het boeken van memorialen te beperken alsmede controle op deze boekingen zichtbaar te laten uitvoeren. Wij hebben deze bevinding vanaf 2020 opgenomen in het accountantsverslag.

3.2 Bevindingen interne beheersing (2/2)

Zelfstandige betalingsbevoegdheid directeur

De oud directeur heeft tot een bedrag van € 10.000 zelfstandige betalingsbevoegdheden in het bankpakket van de Rabobank. De huidige directeur heeft tot een bedrag van € 250.000 zelfstandige betalingsbevoegdheden in het bankpakket van de Rabobank. Hierdoor bestaat een risico op onrechtmatige uitstroom van geldmiddelen. Wij schatten dit risico als laag in. Het aantal transacties op deze bankrekening is, evenals het saldo dat bij € 20.000 wordt afgeroomd naar BNG, beperkt.

Desondanks adviseren wij u de betaalbevoegdheden dusdanig in te richten dat van zelfstandige betalingsbevoegdheden geen sprake meer is. Daarnaast adviseren wij u de betalingsbevoegdheden van de BNG Bank op te schonen (naar aanleiding van het uit functie treden van (oud) assistent controller).

Opvolging bevindingen

Het management gaat ten aanzien van de functiescheiding bij crediteurstamgegevens en de functievermenging en superuser rechten van de Assistent Controller onderzoeken of verbeteringen kunnen worden doorgevoerd. Gezien de omvang van Technology Base heeft het management gekozen de overige in deze paragraaf opgenomen bevindingen met betrekking tot de interne beheersing te accepteren en geen (corrigerende) interne beheersingsmaatregelen te treffen. Wij begrijpen deze keuze, waarbij wij opmerken dat wij ten behoeve van de jaarrekeningcontrole aanvullende werkzaamheden hebben verricht. Naar aanleiding van deze uitgevoerde werkzaamheden zijn geen bijzonderheden geconstateerd.

Bevindingen continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking

Voor de bevindingen betreffende de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking voortvloeiend uit artikel 2:393 lid 4 BW verwijzen wij u naar de bijlage.

3.3 Ontwikkeling grondexploitatie (1/2)

Actualisatie en bijstelling grondexploitaties

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitaties). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, in combinatie met de gewijzigde fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd.

De risico's voor de grondexploitatie zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- ▶ **Planning:** Is de tijdsplanning van de deelgebieden afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke deelgebieden op welk moment te realiseren zijn.
- ▶ **Programmering:** In de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er sprake van een kritische analyse van de 'mix' van woningen en bedrijvigheid in de deelgebieden in relatie tot de huidige marktvraag in gemeente Enschede?
- ▶ **Prijs:** Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

Deze drie P's zijn tijdens de jaarrekeningcontrole besproken met uw medewerkers. Tijdens deze gesprekken zijn de uitgangspunten gevalideerd. De verschillende deelgebieden in de grondexploitatie zijn met deze uitgangspunten per 31 december 2024 geactualiseerd. Tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening 2024 op een juiste wijze is gewaardeerd en of mogelijk een aanvullende verliesvoorziening moet worden getroffen.

Technology Base heeft voor het verwachte tekort op de grondexploitatie 2025-2036 een verliesvoorziening gevormd van € 26,0 miljoen (2023: € 19,9 miljoen). Dit betreft een voorziening tegen netto contante waarde.

De verliesvoorziening is conform het BBV als waardecorrectie gepresenteerd op de post "Onderhanden Werk - waaronder bouwgronden in exploitatie".

De parameters en volatiliteitsanalyse die ten grondslag liggen aan de berekeningen zijn opgenomen in de grondexploitatie 2024. In de jaarrekening zijn de belangrijkste parameters uiteengezet. Hiervoor wordt verwezen naar pagina 36 en verder van de jaarrekening.

Uitkomsten grondexploitatie 2024

In het overzicht op de volgende pagina is zichtbaar dat in totaliteit meer kosten gemaakt zullen worden dan vorig jaar ingeschat:

- ▶ Door de verlenging van de GREX met vijf jaar tot 2036 vanwege netcongestie en de stikstofproblematiek is het totaal van de te verwachten kosten ten opzichte van 2023 met € 6,9 miljoen gestegen
- ▶ De nog te realiseren opbrengsten zijn gestegen met € 3,7 miljoen. Dit komt door positieve resultaten op verkopen in 2023 en met name door een verhoging van de grondprijs bedrijfskavels Technology Base.
- ▶ De verlenging leidt tot hogere rentelasten ad € 7,6 miljoen. In 2029 loopt de rentevaste periode (0,375%) af. De huidige verwachting is dat vanaf 2030 een rente van 2,5% moet worden betaald die oploopt tot 3,5% vanaf 2033.

Samen zorgt dit voor een verslechtering van de grondexploitatie, waardoor de verliesvoorziening met € 6,1 miljoen is verhoogd. Dit komt voort uit een bijstelling van € 5,7 miljoen en € 0,4 miljoen jaarlijkse discontering. Wij hebben op de volgende pagina de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de grondexploitatie vorig jaar toegelicht.

3.3 Ontwikkeling grondexploitatie (2/2)

Uitkomsten grondexploitatie 2024

Het verwachte eindresultaat van de grondexploitatie tot en met 2036, waar dit eind boekjaar 2023 nog tot en met 2031 was, is als volgt:

Overzicht GREX (OHW)	BJ 2024	BJ 2023	Mutatie
<i>Historisch:</i>			
Totaal gemaakte en geboekte kosten t/m 31-12	136.968.856	133.594.561	3.374.295
Totaal gemaakte en geboekte opbrengsten t/m 31-12	110.271.040	107.304.149	2.966.891
Totaal nominale boekwaarde exclusief voorziening (A)	26.697.816	26.290.412	407.404
<i>Prospectief</i>			
Nog te maken kosten (grex 01-01)	30.455.867	26.929.611	3.526.256
Nog te realiseren opbrengsten (grex 01-01)	33.265.757	32.579.149	686.608
Netto kasstroom prospectief	2.809.890	5.649.538	-2.839.648
<i>Index</i>			
Uitgaven index	-3.658.923	-2.508.337	-1.150.586
Inkomsten index	4.436.579	2.077.374	2.359.205
Geïndexeerde netto kasstroom prospectief	3.587.547	5.218.574	-1.631.027
Rente	-9.823.376	-2.263.898	-7.559.478
Contante waarde van boekwaarde en prospectieve kasstroom (B)	25.967.955	19.916.825	6.051.130
Netto boekwaarde OHW in jaarrekening (A - B)	729.861	6.373.587	-5.643.726
<i>bruto totalen</i>			
Totaal verwachte kosten	167.424.723	160.524.172	6.900.551
Totaal verwachte opbrengsten	143.536.797	139.883.298	3.653.499

Gegevens zijn ontleend aan GREX 2024 (boekjaar 2023) en GREX 2025 (boekjaar 2024)

De belangrijkste verschillen in de grondexploitatie ultimo boekjaar 2024 ten opzichte van 2023 zijn hieronder toegelicht:

- ▶ De verwachte kosten stijgen fors omdat de plan- en beheerorganisatie langer in stand moet worden gehouden. Om door te kunnen werken en om kennisverlies te voorkomen zal ook in jaren met minder activiteit een minimale organisatie aanwezig zijn. Daarnaast lopen de kosten voor beheer en uitvoering van het park vijf jaar langer door.
- ▶ De aankomende jaren kunnen wel kleine kavels (tot 25 werknemers) worden verkocht. Dit betekent dat variabele kosten als gronduitgifte en engineering per saldo toenemen.
- ▶ In 2024 is een positief boekresultaat van € 0,7 miljoen op verkopen gerealiseerd voor de exploitaties Prins Bernhardpark en 't Vaneker Zuidkamp.
- ▶ De verwachte opbrengsten nemen met € 1,2 miljoen toe door een verhoging van de grondprijs van de bedrijfskavels Technology Base van € 140 naar € 150 per m². Deze verhoging is gebaseerd op een onderzoek van Boers & Lem naar uitgifteprijs van omliggende bedrijventerreinen. Op basis daarvan is de grondprijs voor TB met € 10 per m² verhoogd.
- ▶ Opbrengsten nemen toe met € 1,5 miljoen omdat de verhuur van bedrijfspanden in de exploitatie van Technology Base ook met 5 jaar worden verlengd.

3.4 BBV en WNT

Bevindingen ten aanzien van naleving van de wettelijke verslaggevingsregels (BBV)

Wij hebben vastgesteld dat Technology Base de wettelijke verslagleggingsregels (BBV) heeft nageleefd.

Daarnaast hebben wij de inhoud van het jaarverslag (managementsamenvatting, programmaverantwoording en verplichte paragrafen) getoetst. Bij onze controle hebben wij geen materiële afwijkingen tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn met elkaar verenigbaar.

Naleving van de (publicatieverplichtingen) WNT

Onderdeel van de controleverklaring is een oordeel over de naleving van de Wet Normering Topinkomens (WNT). In de WNT zijn onder andere bepalingen opgenomen over wie aangemerkt dient te worden als topfunctionaris, welke componenten onderdeel dienen te zijn van de bezoldiging volgens de WNT en wat de bezoldigingsmaxima van de topfunctionarissen zijn. Voor de verantwoording van de WNT in de jaarrekening geldt een specifiek verantwoordingsmodel.

Wij hebben onze werkzaamheden uitgevoerd in samenwerking met collega's die gespecialiseerd zijn in de controle van WNT-verantwoordingen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij de volgende bevindingen in relatie tot de in de jaarrekening opgenomen WNT-verantwoording:

- ▶ Wij kunnen ons verenigen met uw zienswijze voor wat betreft de aanmerking van topfunctionarissen. Voor Technology Base geldt dat alleen de directeur is aangemerkt als topfunctionaris. De leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur zijn aangewezen als topfunctionarissen met een bezoldiging van € 2.100 of minder;
- ▶ De WNT-verantwoording omvat alle componenten die op basis van deze regelgeving tot de bezoldiging gerekend dienen te worden;
- ▶ Voor de leidinggevende en toezichthoudende functionarissen is in 2024 geen sprake geweest van een overschrijding van het bezoldigingsmaximum volgens de toepasselijke bezoldigingsklasse voor Technology Base; en
- ▶ Gedurende het boekjaar hebben mutaties plaatsgevonden in de topfunctionarissen. Zowel op het niveau van de directeur als op het niveau van het Algemeen en Dagelijks Bestuur. Hiertoe hebben wij werkzaamheden uitgevoerd en vastgesteld dat de WNT verantwoording dienaangaande correct is opgenomen in de jaarrekening.

De WNT-verantwoording is op juiste en volledige wijze in de jaarrekening opgenomen en gepresenteerd.

3.5 Significante schattingsposten

Verwerking van schattingen in de jaarrekening

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening, is dat het bestuur schattingen moet maken. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en doordat zij een hoge mate van schattingsonzekerheid vertonen. Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de oordeelsvormingen en besluiten van het bestuur bij het maken van de schattingen beoordeeld op indicaties voor mogelijke tendentie bij het bestuur. In het navolgend overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt weergegeven of wij de schatting als conservatief, neutraal of optimistisch hebben aangemerkt. De schattingen ten aanzien van de grondexploitatie maken daarnaast een belangrijk onderdeel uit van onze controle. In paragraaf 3.3 hebben we daarom een uitgebreide toelichting opgenomen. Hieronder gaan we enkel in op het schattingselement van deze post.

POST IN DE JAARREKENING	2024	2023	TOELICHTING SCHATTING
Waardering materiële vaste activa	●	●	De afschrijving van de materiële vaste activa is gebaseerd op de door het Algemeen Bestuur vastgestelde verordening “Financiële Verordening Gemeenschappelijke Regeling Technology Base 2023”. Deze schatten wij in als neutraal.
Waardering grondexploitatie deelgebied Technology Base	●	●	De inschatting die ten grondslag ligt aan deelgebied Technology Base hebben wij ingeschat als neutraal.
Waardering grondexploitatie overige deelgebieden	●	●	De inschatting van het uitgiftetempo van de woningen en kavels (van met name deelgebied ‘t Vaneker Zuidkamp) schatten wij, net als voorgaand jaar, in als neutraal.
Voorziening dubieuze debiteuren	●	●	De debiteuren zijn in 2024 door Technology Base kritisch beoordeeld. Voor de dubieuze debiteuren is een voorziening opgenomen. De voorziening is voornamelijk gevormd voor een vordering op de Veiligheidsregio Twente uit 2019 waarbij in aftrek genomen is de afrekening gas/water/elektra uit 2021. Wij hebben begrepen dat gesprekken gevoerd zijn met deze debiteur en in 2025 een besluit genomen wordt over de afwikkeling van deze vordering. De vermoedelijke uitkomst is dat geen betaling gaat plaatsvinden. Wij achten de uitgangspunten ten aanzien van de voorziening dubieuze debiteuren neutraal.

● conservatief ● neutraal ● optimistisch

4. Bijlage

4. Bijlage (1/4)

Doel en object van de controle

Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van Technology Base, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld in overeenstemming met het BBV.

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd conform de Nederlandse controlestandaarden en de met u gemaakte afspraken in de opdrachtbevestiging van 5 november 2024 (kenmerk: 1019298/MZ/GvdR/MNK/2328). Tevens beoordeelden wij de verenigbaarheid van de andere informatie, inclusief de overige gegevens en het jaarverslag met de jaarrekening en of deze geen materiële afwijkingen bevatten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins. Voor een accountantscontrole gelden inherente beperkingen, die zijn uiteengezet in de opdrachtbevestiging.

Strekking van de controleverklaring

Aangezien de jaarrekening 2024 van Technology Base aan de daaraan te stellen eisen voldoet, hebben wij hierbij een goedkeurende controleverklaring, gedateerd op datum, afgegeven. Alle bevindingen voortvloeiend uit onze controle zijn afdoende behandeld en onze controle is dan ook afgerond.

Materialiteit 2024 en vooruitblik materialiteit 2025

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door het Algemeen Bestuur vastgestelde toleranties.

Het Algemeen Bestuur heeft ons daarbij opgedragen bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie. Op basis van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening 2024 als geheel bepaald op € 55.000. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met u overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 2.750 rapporteren, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Vanaf boekjaar 2025 wordt de wettelijke controlegrens voor de accountant verhoogd van 1% naar 2%. Deze wijziging betreft tevens de samenvoeging van de controlegrens van 1% voor fouten en 3% procent voor onzekerheden tot een norm van 2%.

Rapporteringstolerantie WNT

Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid van de informatie in de WNT-verantwoording van de jaarrekening. Voor de WNT geldt een specifiek voorgeschreven rapporteringstolerantie die lager is dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven WNT-toleranties eveneens op correcte wijze toe.

Onafhankelijkheid

Op basis van Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten' (ViO), is vereist dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controlecliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

4. Bijlage (2/4)

Jaarstukken

De jaarstukken 2024 van Technology Base bestaan uit:

- ▶ het jaarverslag 2024 (managementsamenvatting, programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- ▶ de jaarrekening 2024 (balans met toelichtingen, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en taakvelden); en
- ▶ de overige gegevens 2024 (resultaatbestemming, gebeurtenissen na balansdatum en rechtmatigheidsverantwoording).

In het onderdeel ‘programmaverantwoording’ van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting).

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van Technology Base zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2024. In 2024 zijn geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van Technology Base.

Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van Technology Base en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van Dagelijks Bestuur en het management dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

Wij hebben het door het Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur en het management toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Controleaanpak

Onze controleaanpak is gebaseerd op een risicogerichte benadering, waarbij gesteund wordt op de opzet en het bestaan van de aanwezige administratieve organisatie en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Deze aanpak gaat uit van een risicoanalyse op transactiestromen, zoals verkoopactiviteiten en personeelszaken. In de risicoanalyse hebben wij beoordeeld in hoeverre de onderkende risico's van invloed kunnen zijn op de jaarrekening.

De risico's met een hoge waarschijnlijkheid van het zich voordoen en mogelijke materiële impact hebben in onze controle meer aandacht gehad: Deze risico's betreffen:

- ▶ Onjuiste waardering bouwgronden in exploitatie (materiële post met verschillende schattingselementen);
- ▶ Frauderisico als gevolg van het verantwoorden van niet-routinematige opbrengsten;
- ▶ Frauderisico als gevolg van onrechtmatige uitstroom van geldmiddelen; en
- ▶ Frauderisico als gevolg van het door het management doorbreken van interne beheersingsmaatregelen (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers).

4. Bijlage (3/4)

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW, melding te maken van zijn bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Tijdens de interim-controle hebben wij ook relevante processen met betrekking tot de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst. In deze rapportage hebben wij gerapporteerd over de tekortkomingen. Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de organisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. Voor een verdere uitwerking van de bevindingen over de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking verwijzen wij naar de volgende pagina.

Continuïteit

De waarderingen in de jaarrekening van Technology Base zijn gebaseerd op de veronderstelling dat Technology Base als geheel in continuïteit zal worden voortgezet. De inschatting of een duurzame voorzetting mogelijk is, inclusief de eventueel in de jaarrekening op te nemen toelichting, is de wettelijke verantwoordelijkheid van Dagelijks Bestuur. Als accountant beoordelen wij de aanvaardbaarheid van de door het Dagelijks Bestuur ingeschatte mogelijkheden tot een duurzame voortzetting.

Fraude en non-compliance

Bij de planning van de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie of een risico omtrent het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke -situaties op verschillende niveaus binnen Technology Base. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties, mede aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse en compliance vragenlijst besproken. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd. Bij de beoordeling van het risico omtrent corruptie hebben wij gekeken naar klant specifieke omstandigheden zoals de geografische plaats van de activiteiten, de sectoren waar corruptie meer dan gemiddeld voorkomt en hebben we beoordeeld in hoeverre buitenlandse wetgeving als de UK Bribery Act en de US Foreign Corrupt Practices Act van invloed kunnen zijn.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd.

Op basis van het raadplegen van de frauderisicoanalyse is vastgesteld dat de frauderisico's in voldoende mate worden onderkend door Technology Base. Door de projectcontroller is een lijst met frauderisico's opgesteld. Per proces zijn frauderisico's geïdentificeerd waarbij een score (laag/midden/hoog) per risico is gegeven aan de hand van kans maal impact. Daarnaast zijn per geïdentificeerd frauderisico beheersingsmaatregelen geformuleerd om het risico te mitigeren. Wij bevelen u aan de frauderisicoanalyse verder onder de aandacht te brengen in uw organisatie, bij het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur. Tevens bevelen wij deze analyse periodiek te bespreken in genoemde gremia.

4. Bijlage (4/4)

Overzicht met samenvattende bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking

PROCES	2024	2023	KORTE OMSCHRIJVING BEVINDINGEN
Logische toegangsbeveiliging			
1. Procedure autorisatiebeheer	●	●	Voor het aanmaken en wijzigen van gebruikers en autorisaties in Exact Online wordt geen gebruik gemaakt van een uitgangspuntenpositie. De maatregelen omtrent autorisatiebeheer zijn daarmee niet toereikend.
2. Periodieke controle op juistheid ingerichte autorisaties	●	●	Periodieke reviews op juistheid en actualiteit van ingerichte autorisaties in Exact Online worden niet uitgevoerd. De maatregelen omtrent ingerichte autorisaties zijn daarmee niet toereikend.
3. Identificatie van gebruikers voor toegang tot systemen en data	●	●	Generieke accounts binnen Exact Online zijn verklaarbaar of te herleiden tot een persoon. De maatregelen omtrent identificatie zijn daarmee toereikend.
4. Authenticatie	●	●	De wachtwoordeisen in Exact Online voldoen aan de 'BDO minimum practice'. De maatregelen omtrent authenticatie zijn daarmee toereikend.
5. Administrator- en Superuser-accounts	●	●	Toekenning van superuser rechten is niet beperkt tot IT medewerkers. De projectcontroller, assistent projectcontroller en medewerker administratie beschikken over superuser rechten en zijn betrokken in de lijnorganisatie. De maatregelen omtrent administrator- en superuser-accounts zijn daarmee niet toereikend.
Change management			
6. Wijzigingsbeheer	●	●	Een formeel proces voor change management, waarbij beoordeling van releasenotes en een akkoord zijn vastgelegd, is niet ingericht. De maatregelen omtrent wijzigingsbeheer en gescheiden IT-omgevingen zijn daarmee niet toereikend.
7. Gescheiden IT-omgevingen			
Continuïteit			
8. Back-up & recovery	●	●	Het niet beschikbaar zijn van applicaties en/of het verlies van data kan leiden tot een risico op het verlies van bedrijfscontinuïteit voor de organisatie. Hiertoe zijn continuïteitsmaatregelen getroffen door serviceorganisatie Exact Online. Maar vanuit het ISAE 3402 type II rapport van Exact Online wordt benadrukt dat klanten hiervoor verantwoordelijk zijn. Technology Base heeft maatregelen getroffen door een back-up per kwartaal uit te voeren. Wij adviseren u de frequentie op te schalen naar maandelijkse back-ups. Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden hebben wij geen indicaties van verstoringen van de systemen of gegevensverwerking gesignaleerd. De maatregelen omtrent continuïteit zijn echter niet toereikend.

U heeft aangegeven in boekjaar 2025 deze bevindingen waar mogelijk op te volgen.

Een andere kijk
op waarde

